

Waldemar Piotr Gil, dr inż.
Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych
Wydział Zarządzania

<https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2016.71>

Adaptacja informacji bilansowych a szacowanie pozycji finansowej przedsiębiorstwa

Streszczenie

Niniejsza praca jest refleksją nad adaptacją informacji sprawozdawczych, zwłaszcza bilansowych, oraz ich wpływu na szacowanie pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Badania literaturowe pokazują ewolucję polskiego prawa bilansowego, w efekcie sposób prezentacji informacji bilansowych. Nakreślają też wymogi informacyjne stawiane przez rentowność majątkową, kapitałową i metodę księgową wyceny przedsiębiorstw. Badania empiryczne z kolei potwierdzają wątpliwości autora, co do wpływu zmian prezentacji informacji bilansowych na szacowanie sytuacji finansowej jednostki gospodarczej.

Słowa kluczowe: prawo bilansowe, sprawozdanie finansowe, analiza finansowa.

KOD JEL: G, G3, G32

Adaptation balance sheet information and assessing the financial position of the company

Abstract

This article is a reflection upon the statement information, especially balance, and their impact on the estimate of the financial position of the company. The research literature portrays the evolution of Polish balance law, in effect method of the presentation of balance information. They outline also the information requirements of the return on assets, equity capital and book value method. The empirical studies confirm the author's fears in support of the information presentations impact on the appraisal of the financial situation of economic unit.

Keywords: balance law, financial statement, financial analysis.

JEL CLASSIFICATION: G, G3, G32

Wstęp

Problematyka, cel i przedmiot badań

Sprawozdanie finansowe, sporządzane na podstawie krajowych norm prawa bilansowego, winno być gwarantem jakości prezentowanych informacji wykorzystywanych w analizie finansowej do oceny podmiotu gospodarczego. Co do zasady bowiem, w prawie tym definiowane są reguły sprawozdawczości finansowej obowiązujące w danym państwie. Dzieje się tak przykładowo w ustawodawstwie krajowym Niemiec (niem. *Handelsgesetzbuch*), Austrii (niem. *Unternehmensgesetzbuch*), jak i Polski (*Ustawa o rachunkowości*). Należy wobec tego zwracać szczególną uwagę na formę, zakres i sposób prezentowania informacji sprawozdawczych w oparciu o krajowe rozwiązania, gdyż te są typowe dla procesów ekonomicznych zachodzących na konkretnym obszarze prawnym.

Celem pracy jest wobec tego identyfikacja jakości informacji sprawozdawczych w świetle nowelizacji polskiego prawa bilansowego w 2015 roku, skutkującej w roku 2016. Dokładniej, chodzi o diagnozę wpływu noweli na wartość poznawczą położenia finansowego przedsiębiorstwa.

Przedmiotem badań w takim razie jest potencjał informacyjny ustawy o rachunkowości w świetle sprawozdawczości finansowej. Przedmiot ten poddany zostanie analizie przede wszystkim w obszarze zestawienia majątkowo-kapitałowego. W celu dokładniejszego wnioskowania warto jednak odnieść się do ewolucji polskiego bilansoznawstwa, precyzując tym samym dane przed zmianami (rzeczywiste) i po zmianach (hipotetyczne) przetwarzane w analizie finansowej.

Zakres, metody, podmiot badań

Podjęta praca odnosi się zasadniczo do przedsiębiorstw działających na terenie Polski, sporządzających roczne sprawozdanie finansowe wg norm polskiego prawa bilansowego. Stąd też autor wykorzystuje jedynie te informacje, które w sposób jednoznaczny zobrazowane są w sprawozdaniu finansowym.

W związku z przyjętym celem pracy, świadomie wykorzystano metodę doboru celowego próby badawczej. Powszechnie wiadomo, że metoda ta zawiera subiektywne racje, jednak ściśle precyzyjna problematyka badawcza zdeterminowała jej przyjęcie. W niniejszej pracy autor odnosi się bowiem do jednostek zarobkowych.

Analiza kompletu danych prowadzona jest zaś z wykorzystaniem metody dedukcyjnej, tj. badania teoretyczne (przeobrażenia informacji bilansowych w polskim ustawodawstwie, wymogi informacyjne rentowności majątkowej, kapitałowej i wyceny przedsiębiorstwa metodą wartości aktywów netto) i empiryczne (dobór próby badawczej, badania eksperymentalne i analiza materiału empirycznego). Materiał badawczy poddano więc selekcji, następnie segregacji, ostatecznie analizie.

Badania teoretyczne

Przeobrażenia polskiego bilansoznawstwa

Determinująca polskie prawo bilansowe ustawa o rachunkowości (Uor) określa zasady rachunkowości oraz tryb badania sprawozdań finansowych. Poszczególne jego elementy zgodne odpowiednio z zasadą memoriałową, kasową prezentują wartości stanów majątkowych, kapitałowych, strumieni pieniężnych, przychodowych, kosztowych.

Elementem spójnym jest – prezentowany w bilansie, rachunku zysków i strat oraz pośredniej metodzie przepływów pieniężnych – wynik finansowy (zysk/strata/netto).

Sprawozdanie finansowe oraz jego badanie – jako rezultat ciągłości operacji gospodarczych – poprzedzone jest m.in. warunkami prowadzenia ksiąg rachunkowych, inwentaryzacją, wyceną aktywów i pasywów oraz ustalaniem wyniku finansowego, łączeniem spółek. Tak skonstruowany akt prawny kreśli model informacyjny sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych i na nim przede wszystkim oparte są rozwiązania niniejszej pracy.

Pierwotny akt uchwalony został 29-go września 1994 roku (Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591) i wszedł w życie 1-go stycznia 1995 roku, mając tym samym zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań finansowych za rok obrotowy rozpoczynający się od 1-go stycznia 1995 roku. Od tego czasu był kilkadziesiąt razy nowelizowany, dostosowując tym samym wymogi prawne do realiów gospodarczych, m.in. wejścia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Jak zauważa J. Dudek, ustawa nowelizowana była 56 razy, a kształt nowelizacji (poza jedną) miał charakter wycinkowych poprawek (Dudek 2015). Poprawki te wprowadzane były drogą ustawodawczą lub rozporządzeń. Mocą ustawodawczą UoR zmieniana była 18 razy.

W pierwotnym akcie po raz pierwszy pod rygorem ustawowym zdefiniowany został wzór sprawozdania finansowego. Jego podstawowy element, bilans (z wyłączeniem banków i ubezpieczycieli) skonstruowany został w postaci trzech grup majątkowych i pięciu kapitałowych, z odpowiednim uszczegółowieniem w podgrupach i pozycjach bilansowych (tabela 1).

Tabela 1. Bilans uproszczony wg ustawy o rachunkowości z 29-go września 1994 r. (Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591)

Aktywa		Pasywa	
A. Majątek trwały		A. Kapitał (fundusz) własny	
I	Wartości niematerialne i prawne	I	Kapitał (fundusz) podstawowy
II	Rzeczowy majątek trwały	II	Należne, lecz nie wniesione, wkłady na poczet kapitału podstawowego (wielkość ujemna)
III	Finansowy majątek trwały	III	Kapitał (fundusz) zapasowy
IV	Należności długoterminowe	IV	Kapitał (fundusz) rezerwowy z aktualizacji wyceny
B. Majątek obrotowy		V	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
I	Zapasy	VI	Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych
II	Należności i roszczenia	VII	Wynik finansowy netto roku obrotowego
III	Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	B. Rezerwy	
IV	Środki pieniężne	C. Zobowiązania długoterminowe	
C. Rozliczenia międzyokresowe		D. Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	
		I	Zobowiązania krótkoterminowe
		II	Fundusze specjalne
		E. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rachunkowości z 29-go września 1994 r. (Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591).

W kontekście niniejszej publikacji szczególną uwagę należy zwrócić zarówno na konstrukcję aktywów, jak i kapitału (funduszu) własnego pasywów.

Zmiany wprowadzone bowiem ustawą z dnia 9-go listopada 2000 roku (Dz.U. 2000 Nr 113, poz. 1186) kompletnie przebudowywały konstrukcję dotychczasowego sprawozdania finansowego, zwłaszcza bilansu za rok obrotowy rozpoczynający się od 1-go stycznia 2002 roku. Ustawa ta wprowadziła bowiem nowe pojęcia i nadała zupełnie nowe spojrzenie na sposób prezentacji informacji sprawozdawczych. Można zaznaczyć choćby to, że na potrzeby analizy finansowej konieczne było poszukiwanie indeksów obrazujących okoliczności towarzyszące ocenie płynności finansowej, a odnoszące się do bilansowej klasyfikacji rozrachunków z tytułu dostaw i usług powyżej 12 miesięcy, bowiem wszystkie należności z tego tytułu uznane zostały jako krótkoterminowe. Sytuacja taka miała miejsce prawdopodobnie jedynie w polskim ustawodawstwie. Przykładowo w Szwajcarii, Luksemburgu, czy Francji nadrzędne kryterium klasyfikacji tego rodzaju rozrachunków stanowi czas, a nie tytuł ich powstania (co miało również miejsce w Polsce w wersji pierwotnej ustawy (tabela 1)). Wspomnieć warto, że same należności *sensu stricte* nie są zdefiniowane w polskim prawie bilansowym.

Zakres informacji bilansowych wykazywany w sprawozdaniu finansowym prowadzony został w 2000 roku do dwóch grup aktywów i dwóch grup pasywów, ze stosownym dopasowaniem podgrup i pozycji bilansowych (tabela 2).

Tabela 2. Bilans uproszczony wg ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości z 9-go listopada 2000 r. (Dz.U. 2000 Nr 113, poz. 1186)

Aktywa		Pasywa	
A. Aktywa trwałe		A. Kapitał (fundusz) własny	
I	Wartości niematerialne i prawne	I	Kapitał (fundusz) podstawowy
II	Rzeczowe aktywa trwałe	II	Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)
III	Należności długoterminowe	III	Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)
IV	Inwestycje długoterminowe	IV	Kapitał (fundusz) zapasowy
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	V	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
B. Aktywa obrotowe		VI	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
I	Zapasy	VII	Zysk (strata) z lat ubiegłych
II	Należności krótkoterminowe	VIII	Zysk (strata) netto
III	Inwestycje krótkoterminowe	IX	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)
IV	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
		I	Rezerwy na zobowiązania
		II	Zobowiązania długoterminowe
		III	Zobowiązania krótkoterminowe
		IV	Rozliczenia międzyokresowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości z 9-go listopada 2000 r. (Dz.U. 2000 Nr 113, poz. 1186).

Koncepcja podziału majątku i kapitału w rachunkowości zbliżona do koncepcji tego podziału w finansach może wydawać się słuszna. Majątek podzielony jest tu przede

wszystkim według kryterium czasu i stopnia płynności na długo- i krótkoterminowy, a kapitał według koncepcji własności i stopnia wymagalności na kapitał własny i obcy (czyli dług).

Wątpliwość budzi niemniej jednak – oprócz wcześniej sygnalizowanych zobowiązań z tytułu dostaw i usług – klasyfikacja w ramach jednej grupy bilansowej długo- i krótkoterminowych rezerw na zobowiązania (pierwsza podgrupa) oraz długo- i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (czwarta podgrupa), przy jednoczesnym braku wyeksponowania specyfiki przychodów przyszłych okresów (co miało miejsce wcześniej).

Poza tym, widoczne uprzednio w pozycjach bilansowych rozliczenia międzyokresowe jako czynne (po stronie aktywów) i bierne (po stronie pasywów) tutaj nie zostały jednoznacznie nazwane (tabela 2).

Finansowy majątek trwały, który w ustawie z 1994 roku identyfikowany był w pozycjach bilansowych przede wszystkim przez udziały i akcje, papiery wartościowe, udzielone pożyczki długoterminowe, to w ustawie z 2000 roku skategoryzowany został w podgrupie inwestycji długoterminowych grupy aktywów trwałych wspólnie z nieruchomościami i wartościami niematerialnymi i prawnymi nabywanymi w celach inwestycyjnych (czyli nie na potrzeby własne jednostki, a jedynie w celu dalszej odsprzedaży).

Z kolei finansowy majątek krótkoterminowy (w postaci papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu) został przyporządkowany wspólnie ze środkami pieniężnymi do podgrupy inwestycji krótkoterminowych grupy aktywów obrotowych.

Warto dodać, że grupa aktywów obrotowych została „wzmocniona” – jako podgrupa bilansowa – dotychczasową krótkoterminową częścią grupy rozliczeń międzyokresowych, a grupa aktywów trwałych – jako podgrupa bilansowa – dotychczasową długoterminową częścią grupy bilansowej rozliczeń międzyokresowych.

Rekonstrukcji poddane zostały również źródła finansowania majątku. Można tu docenić zamysł prezentacji kapitału (funduszu) własnego i kapitału obcego (w postaci zobowiązań i rezerw na zobowiązania). Niemniej rezygnacja z dotychczasowych grup bilansowych rezerw, zobowiązań długoterminowych, zobowiązań krótkoterminowych i funduszy specjalnych oraz rozliczeń międzyokresowych i przychodów przyszłych okresów wprowadziło zachwianie kryterium terminu wymagalności, a podkreśliło kryterium przedmiotowości (zwłaszcza na poziomie pozycji bilansowych).

W ramach kapitału własnego zaniechano w drugiej podgrupie bilansowej istoty treści, tj. wyrażenia „lecz nie wniesione”²⁰ wkłady na poczet kapitału podstawowego. Ponadto grupa poszerzona została o nowe podgrupy, tj. udziały (akcje) własne (wielkość ujemna) oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna).

Podobnie kapitał (fundusz) rezerwowy z aktualizacji wyceny pozbawiony został wyartykułowania „rezerwowy” i określony jako kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

Zmiany nazewnictwa dotknęły też „niepodzielonego”²¹ wyniku finansowego z lat ubiegłych oraz wyniku finansowego netto roku obrotowego opatrując je odpowiednio nazwą zysk (strata) z lat ubiegłych oraz zysk (strata) netto.

Przebudowa kapitału (funduszu) własnego skutkowała ostatecznie zwiększeniem ilości podgrup pierwszej grupy z siedmiu do dziewięciu i „zamknięcia” jej nie jak to miało miejsce poprzednio podgrupą wyniku finansowego netto roku obrotowego (co było wyraziste w kontekście zysku lub straty jako finalizacji potencjału informacyjnego kapitału własnego przy nakreśleniu kryterium stopnia wymagalności), a podgrupą odpisów z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

W odniesieniu do kapitału obcego ustawodawca scalił grupy rezerw, zobowiązań długoterminowych, zobowiązań krótkoterminowych oraz rozliczeń międzyokresowych i przychodów przyszłych okresów w jedną grupę bilansową, tytułując zobowiązania i rezerwy na zobowiązania.

W efekcie nowelizacji bierne rozliczenia międzyokresowe – widoczne wcześniej w pozycjach bilansowych – zauważalne mogą być tylko jako rozliczenia międzyokresowe. Co więcej, wcześniej widoczne przychody przyszłych okresów (na poziomie grupy i pozycji bilansowej) stały się niedostrzegalne, a fundusze specjalne – widoczne do tej pory na poziomie grupy bilansowej – sprowadzono do poziomu pozycji bilansowej.

Uchwalona przez Sejm w 2000 roku nowelizacja ustawy o rachunkowości stała się pierwszą gruntowną przebudową struktury bilansu od pierwotnego jego przyjęcia w 1994 roku. Przekształcenia grup, podgrup i pozycji bilansowych miały na celu stopniowo przysposobić polskie rozwiązania w procesie integracji europejskiej. Szczegółowa modyfikacja pozwoliła zaprezentować z jednej strony niektóre informacje dokładniej, z drugiej zaś inne informacje bardziej ogólnikowo.

Mimo wówczas wielu obaw, zachowana została w praktyce gospodarczej jedna z istotniejszych zasad rachunkowości, tj. ciągłości bilansowej. Suma dotychczasowych

²⁰ Na podstawie Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591 przyjęto ówczesnie obowiązującą pisownię.

²¹ Ibidem.

aktywów równała się sumie aktywów po nowelizacji, a suma dotychczasowych pasywów równała się sumie pasywów po nowelizacji, co w świetle zmian uprawdopodobnia zachowanie ciągłości polityki bilansowej jednostek.

W kontekście ciągłości bilansowej wątpliwości budzić może ostatnia, druga z kolei duża zmiana ustawy o rachunkowości. Co prawda, zmiany te nie muszą dotyczyć mikro, małych przedsiębiorstw, ale średnich i dużych w rozumieniu ustawy.

Nowelizacja z 2015 roku wprowadziła bowiem dwie grupy bilansowe aktywów, pomniejszając tym samym składowe grupy kapitału (funduszu) własnego. Przyjmując, że aktywa to majątek przedsiębiorstwa, zaś pasywa to źródła finansowania tego majątku zastanawiające jest przenoszenie elementów składowych pasywów do aktywów. Idąc dalej, mowa tu o przenoszeniu kapitału do majątku. Chodzi o należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Potwierdzają to stosownie art. 36 ust. 2 i art. 36a ust. 1, 2, 3, które wprost identyfikują te elementy jako komponenty kapitału własnego (tabela 3).

Tabela 3. Bilans uproszczony wg ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw z 23-go lipca 2015 r. (Dz. U. 2015 poz. 1333)

Aktywa		Pasywa	
A. Aktywa trwałe		A. Kapitał (fundusz) własny	
I	Wartości niematerialne i prawne	I	Kapitał (fundusz) podstawowy
II	Rzeczowe aktywa trwałe	II	Kapitał (fundusz) zapasowy
III	Należności długoterminowe	III	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
IV	Inwestycje długoterminowe	IV	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	V	Zysk (strata) z lat ubiegłych
B. Aktywa obrotowe		VI	Zysk (strata) netto
I	Zapasy	VII	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)
II	Należności krótkoterminowe	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
III	Inwestycje krótkoterminowe	I	Rezerwy na zobowiązania
IV	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	II	Zobowiązania długoterminowe
C. Należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy		III	Zobowiązania krótkoterminowe
D. Udziały (akcje) własne		IV	Rozliczenia międzyokresowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw z 23-go lipca 2015 r. (Dz. U. 2015 poz. 1333).

Jak wskazuje T. Żyźnowski, jako należne wpłaty na kapitał podstawowy „wykazuje się zadeklarowane, lecz niewniesione na dzień bilansowy wkłady kapitałowe – rzeczowe i finansowe w spółkach kapitałowych (z o.o. i akcyjnych) oraz nieopłacone udziały – w spółdzielniach każdego typu, a także nieopłacone, a zadeklarowane wkłady mieszkaniowe – w spółdzielniach mieszkaniowych” (Żyźnowski 2007, s. 63). Znajduje to oparcie w samej ustawie wskazującej, że „kapitał zakładowy spółek kapitałowych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej, fundusz udziałowy spółdzielni wykazuje się w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej

w rejestrze sądowym. Zadeklarowane lecz niewniesione wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału” (UoR, art. 36, ust. 2), a nie majątku.

Z kolei jako udziały (akcje) własne „wykazuje się posiadane przez spółkę akcyjną akcje własne (...) według cen nabycia. Są to przejściowo wykazywane w księgach rachunkowych (...) akcje własne przewidziane do zbycia z reguły w ciągu roku lub ich umorzenia. Dotyczy to także udziałów własnych w spółkach z o.o. (...)” (Żyźnowski 2007, s. 64). Słowa te znajdują również uzasadnienie w prawie bilansowym, bowiem „w razie zbycia akcji własnych, dodatnią różnicę między ceną sprzedaży, pomniejszoną o koszty sprzedaży, a ich ceną nabycia, należy odnieść na kapitał zapasowy. Ujemną różnicę należy ująć jako zmniejszenie kapitału zapasowego, a pozostałą część ujemnej różnicy, przewyższającą kapitał zapasowy, jako stratę z lat ubiegłych i opisać w informacji dodatkowej w sprawozdaniu finansowym za rok, w którym nastąpiła sprzedaż.

W przypadku umorzenia akcji własnych, dodatnią różnicę między ich wartością nominalną a ceną nabycia należy odnieść na kapitał zapasowy. Ujemną różnicę należy ująć jako zmniejszenie kapitału zapasowego, a pozostałą część ujemnej różnicy, przewyższającą kapitał zapasowy, jako stratę z lat ubiegłych i opisać w informacji dodatkowej w sprawozdaniu finansowym za rok, w którym nastąpiło obniżenie kapitału zakładowego.

Przepisy (...) stosuje się do udziałów własnych spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, z wyjątkiem umorzenia udziałów bez obniżenia kapitału zakładowego. W przypadku umorzenia udziałów własnych nabytych w drodze egzekucji, bez obniżenia kapitału zakładowego, wartość udziałów własnych według ceny nabycia należy ująć jako zmniejszenie kapitału rezerwowego utworzonego w celu ich umorzenia” (UoR, art. 36a, ust. 1-3).

Ustawodawca w każdym aspekcie odnosi się do składowych kapitału (funduszu) własnego. Zabieg przeniesienia należnych wpłat na kapitał (fundusz) podstawowy i udziałów (akcji) własnych co prawda nie spowoduje zachwiania równowagi bilansowej, gdyż arytmetycznie suma aktywów będzie równa sumie pasywów, niemniej może powodować zachwianie ciągłości bilansowej rozumianej jako ujawnienie w sprawozdaniu finansowym tych samych wartości stanów aktywów i pasywów bilansu zamknięcia poprzedzającego roku obrotowego i bilansu otwarcia roku następującego.

Prawo bilansowe jednoznacznie bowiem mówi, że „przyjęte zasady (politykę) rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych jednakowego grupowania operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające

były porównywalne. Wykazane w księgach rachunkowych na dzień ich zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości, w otwartych na następny rok obrotowy księgach rachunkowych” (UoR, art. 5, ust. 1).

Istnieją wprawdzie sytuacje, w których następuje odstępstwo od tej reguły, ale związane raczej z zakłóceniem kontynuacji działalności, przeszacowaniem wartości środków trwałych, albo dzieleniem i łączeniem spółek. Ustawodawca dopuszcza taką możliwość wskazując, że „w celu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji jednostka może, ze skutkiem od pierwszego dnia roku obrotowego, bez względu na datę podjęcia decyzji, zmienić dotychczas stosowane rozwiązania na inne, przewidziane ustawą. Zmiana dotychczas stosowanych rozwiązań wymaga również określenia w informacji dodatkowej wpływu tych zmian na sprawozdania finansowe wymagane innymi przepisami prawa, jeżeli zostały one sporządzone za okres, w którym powyższe rozwiązania uległy zmianie. W przypadku takim należy w sprawozdaniu finansowym jednostki za rok obrotowy, w którym zmiany te nastąpiły, podać przyczyny tych zmian, określić liczbowo ich wpływ na wynik finansowy oraz zapewnić porównywalność danych sprawozdania finansowego dotyczących roku poprzedzającego rok obrotowy, w którym dokonano zmian. Skutki zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości odnosi się na kapitał (fundusz) własny i wykazuje jako zysk (stratę) z lat ubiegłych” (UoR, art. 8, ust. 2).

Wynika z tego, że czynność rekonstrukcji bilansu pod wpływem zmiany polityki bilansowej przedsiębiorstwa jest w pełni dopuszczalna pod warunkiem zachowania porównywalności sprawozdań finansowych i określeniu zmian w informacji dodatkowej.

Powstaje jednak pytanie, na ile tak przygotowane (choć są zgodne z prawem) sprawozdania będą porównywalne z punktu widzenia analizy finansowej? Na ile szacowanie rentowności majątkowej, kapitałowej, czy wartości firmy będzie wiarygodnie odzwierciedlać stan rzeczywisty?

Punktem odniesienia jest tu fakt, że suma wartości dotychczasowych aktywów nie będzie równa sumie wartości przyszłych aktywów, a suma wartości dotychczasowych pasywów nie będzie równa sumie wartości przyszłych pasywów, przy jednoczesnym zwiększeniu wartości sumy bilansowej. Czy wobec tego, przykładowo wskaźniki ROA, ROE, wartość księgowa netto nie zmieni się i będzie porównywalna w kolejnych latach, czy też zmiany księgowe zmienią te parametry i podważą ciągłość oceny pozycji finansowej jednostki zarobkowej?

Wymogi informacyjne rentowności majątkowej, kapitałowej i wyceny przedsiębiorstwa metodą wartości aktywów netto

Coroczne raporty finansowe jednostek gospodarczych czerpią informacje ze sprawozdań finansowych sporządzanych na koniec okresu. Raporty te zawierają analizę sytuacji finansowej jednostki w ujęciu statycznym i dynamicznym. Jednymi ze standardowych wskaźników są indeksy rentowności majątkowej i kapitałowej, a w niektórych przypadkach też wycena przedsiębiorstwa (metodą wartości aktywów netto).

Parametry identyfikujące rentowność mogą oscylować w przedziale zyskowności lub deficytowości. Szacowanie pozycji finansowej zdeterminowane jest zatem wartością osiągniętego wyniku finansowego, tj. zyskiem albo stratą.

Patrząc w niniejszej pracy przez pryzmat zmian prezentacji informacji bilansowych skutków tych zmian w szacowaniu pozycji finansowej podmiotu, trzeba zauważyć, że zarówno wartość wyniku finansowego, jak i wartość majątku oraz kapitału własnego mają tutaj kluczowe znaczenie. Wskaźniki rentowności ukazują bowiem jaka część (ewentualnie procent) podstawy odniesienia (majątku całkowitego, kapitału własnego) stanowi osiągnięty wynik finansowy (netto). Innymi słowy oznacza efektywność podstawy odniesienia do generowania zysku netto lub straty.

W praktyce trudno określić do końca rygor optymalnego przedziału takich indeksów. Przyjmuje się więc, że im jest on większy, tym pozycja finansowa firmy jest mocniejsza. Należy jednak pamiętać o tym, że analizę rentowności prowadzi się nie tylko na potrzeby odbiorców wewnętrznych, ale i zewnętrznych. Stąd konieczne jest porównywanie jej w czasie i przestrzeni. Oznacza to nieodzowne porównywanie jej w kolejnych latach zarówno z wynikami lat poprzednich jednostki, jak też podobnych przedsiębiorstw działających w określonym sektorze.

W literaturze spotkać można wiele szczegółowych kategoryzacji rentowności majątkowej i kapitałowej. Podejmują tego m.in. W. Gabrusewicz, E. Nowak, L. Bednarski, A. Rutkowski (Gabrusewicz 2005; Nowak 2014; Bednarski 2007; Rutkowski 2016). Na potrzeby niniejszej pracy autor przyjmuje kwantyfikację rentowności majątkowej (ROA, ang. *return on assets*) jako relację wartości wyniku finansowego netto, czyli wyniku EAT (ang. *earnings after tax*), tzn. zysku netto po opodatkowaniu podatkiem dochodowym lub straty do średniej sumy bilansowej (bilans otwarcia i zamknięcia) wartości aktywów ogółem, czyli:

ROA = (wartość wyniku finansowego netto / suma średniej wartości aktywów ogółem) [-]

wyrażoną bezjednostkowo. W odniesieniu do rentowności kapitału własnego wyraża formułę relacji wyniku EAT do średniej sumy bilansowej (bilans otwarcia i zamknięcia) wartości kapitału (funduszu) własnego, tj.:

$$\text{ROE} = (\text{wartość wyniku finansowego netto} / \text{suma średniej wartości kapitału (funduszu) własnego}) [-]$$

wyrażoną bezjednostkowo.

Wartości bilansowe majątku, kapitału własnego i obcego ogrywiają ważną rolę również w wycenie przedsiębiorstwa metodą aktywów netto. Generalnie, metody wyceny szeroko omawiane są w literaturze i odnoszą się zasadniczo do systematyzacji metod majątkowych, dochodowych, mieszanych, porównawczych i niekonwencjonalnych. Mówią o nich m. in. T. Dudycz, czy B. Nita (Dudycz 2005; Nita 2007). Autor, koncentrując się na metodzie aktywów netto (wartości księgowej), przyjmuje kalkulację wyceny przedsiębiorstwa jako:

$$\text{wartość księgowa przedsiębiorstwa} = \text{wartość aktywów} - \text{wartość długu}$$

Wartość aktywów stanowi tu suma bilansowa aktywów trwałych i obrotowych (bilans zamknięcia), z kolei o wartości długu decyduje suma zobowiązań długo- i krótkoterminowych oraz rezerw (jako uprawdopodobnionych zobowiązań, które powstaną w przyszłości) na zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bilans zamknięcia).

Widać więc, że podjęte wskaźniki rentowności i kalkulacja wartości przedsiębiorstwa metodą aktywów netto jednoznacznie korzystają z danych bilansowych, które przetwarzane są, celem uzyskania informacji wynikowych. W związku z tym, jakość informacyjna sprawozdania finansowego stanowi priorytet co do wartości poznawczej pozycji finansowej przedsiębiorstwa.

Sytuowanie więc należnych wpłat na kapitał podstawowy oraz udziałów (akcji) własnych przed zmianami UoR jako źródła finansowania majątku (pasywa) ze znakiem ujemnym, zaś po zmianach jako majątek ze znakiem dodatnim, może odgrywać w tej sytuacji kluczową rolę w szacowaniu sytuacji finansowej jednostki. Księgowo następuje bowiem podniesienie wartości kapitału przez usunięcie elementów ze znakiem ujemnym i podniesienie wartości majątku przez przeniesienie ich do majątku ze znakiem dodatnim. Zabieg taki może w konsekwencji zniekształcać obraz rentowności i wartości przedsiębiorstwa.

Badania empiryczne

Dobór próby badawczej

Wykorzystany w niniejszym studium materiał empiryczny pobrano z praktyki gospodarczej – jak to wspomniano – metodą doboru celowego. W początkowej fazie próba badawcza liczyła 32 podmioty zarobkowe. Materiał ten dostarczył jednak po przetworzeniu jedynie surowych informacji. Stąd konieczna okazała dalsza weryfikacja, selekcja (według stopnia ważności), ostatecznie analiza.

Trzon doboru celowego stanowiło pozyskanie danych sprawozdawczych w zakresie kapitału własnego, informujący o wartości (ujemnej) należnych wpłat na kapitał podstawowy i udziałów (akcji) własnych.

W toku postępowania nie udało się ujawnić podmiotów wykazujących w sprawozdaniu finansowym należnych, a niewniesionych wpłat na poczet kapitału podstawowego.

Wyłoniono finalnie dwie jednostki, które wykazały wartość udziałów (akcji) własnych. Kierując się wolą nasycenia badań przykładem liczbowym podjęto ostatecznie (metodą jakościową) decyzję przyjęcia do eksperymentu przedsiębiorstwa o większym walorze poznawczym. Stąd też zrezygnowano w rezultacie z podmiotu, który prezentował wartość udziałów (akcji) własnych tylko w jednym roku, a przyjęto do dalszych badań ten podmiot, który wykazywał wartość tej podgrupy bilansowej w kolejnych siedmiu latach.

Wskazane wobec tego wartości danych finansowych spółki za lata 2002-2008 są wartościami realnymi, nieprzeliczany przez umowny wskaźnik. Ze względów formalnych, zarówno nazwa firmy, jaki i siedziba poddane zostały anonimizacji.

Niemniej jednak eksploracja właśnie tego materiału empirycznego i w taki sposób daje znamienity efekt informacyjny, potwierdzający obawy autora, co do możliwości wpływu zmian sposobu prezentacji informacji sprawozdawczych, zwłaszcza bilansowych, na określenie pozycji finansowej przedsiębiorstwa.

Badania eksperymentalne i analiza materiału empirycznego

Powzięte badania empiryczne potwierdzają w studium przypadku problematykę poruszoną w ramach rozważań teoretycznych. Doświadczalnie bowiem, rysują obraz różnic informacyjnych sprawozdania finansowego, sporządzanego według odmiennych wzorców i konsekwencji tego w analizie finansowej przedsiębiorstwa.

Zestawieniu podlegają wybrane, istotne dane finansowe (tabela 4) w kolejnych latach, mające bezpośredni wpływ na sumę bilansową, kapitał własny, rentowność majątkową, rentowność kapitałową, wartość księgową spółki (tabela 5).

Trzeba zaznaczyć, że dane te przedstawione są według rzeczywistych wartości sprawozdawczych jednostki. Stanowią w ten sposób punkt wyjścia dla badań eksperymentalnych. Na ich bazie podjęto próbę przeliczenia w kolejnych latach wartości sumy bilansowej, kapitału własnego oraz indeksów ROA, ROE i wartości księgowej. W toku postępowania nie wszystkie dane zostały wykorzystane, np. przychody całkowite, przychody operacyjne, czy NCF. Zabieg ten podjęto jednak świadomie, w celu zobrazowania skali przychodów operacyjnych w przychodach całkowitych, lub porównaniu wartości przepływów pieniężnych ze szczególnym uwzględnieniem operacyjnych przepływów pieniężnych. Stanowi to dowód, że faktycznie zarówno przychody, jak i cykl środków pieniężnych odbywa się przede wszystkim w zakresie działalności operacyjnej, a nie finansowej, pozostałej operacyjnej, czy inwestycyjnej.

Widać z tego, że generatorem zmian finansowych jest zakres działalności operacyjnej. Na tej podstawie można stwierdzić dalej, że to właśnie zakres działalności operacyjnej wpływa pryncypialnie na osiągnięte wyniki.

Wobec tego można by przyjąć, że zmiany w prezentacji wartości bilansowych nie powinny skutkować odchyleniami indeksów finansowych przed i po zmianach. Zestawienie hipotetyczne tych indeksów (tabela 5) dowodzi, że jednak tak nie jest (np.: rentowność majątkowa przed zmianami w pierwszym roku wynosi 1,67%, a po zmianach 1,53%; rentowność kapitału własnego dla tego samego okresu wynosi przed zmianami 5,12%, a po zmianach 4,02%).

Tabela 4. Wybrane dane finansowe spółki za badany okres [w tys. PLN]

Dane finansowe	Lata						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
suma bilansowa	679 290	689 027	714 673	788 271	901 185	886 907	922 263
kapitał własny	221 821	228 211	297 282	303 555	311 508	326 365	265 849
kapitał zakładowy	17 147	17 475	17 475	17 475	17 475	17 475	17 475
należne wpłaty na kapitał zakładowy	0	0	0	0	0	0	0
udziały (akcje) własne	- 61 063	- 61 063	- 24 736	- 23 287	- 23 288	- 23 227	- 24 741
przychody całkowite	948 575	975 361	1 121 378	1 056 687	1 120 691	1 208 893	1 144 794
przychody operacyjne	923 835	963 952	1 105 062	1 036 583	1 099 783	1 182 443	1 082 594
EBITA	104 156	70 375	90 071	50 184	56 195	60 537	74 884
EBIT	44 371	23 739	56 509	18 965	22 248	27 297	35 909
EAT	11 359	2 213	29 551	3 882	8 000	6 842	9 131
amortyzacja	59 785	46 636	33 562	31 219	33 947	33 240	38 975
operacyjne przepływy pieniężne	99 056	49 627	62 502	76 500	- 7 476	69 184	40 605
NCF	- 518	- 832	7 988	8 006	- 1 338	- 9 963	32 580
środki pieniężne na koniec okresu	1 802	970	8 959	16 845	15 634	5 671	38 250

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów finansowych spółki.

Tabela 5. Wpływ zmian prezentacji informacji sprawozdawczych na sytuację finansową spółki

Lp.	Należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy [PLN]		Udziały (akcje) własne [w tys. PLN]		suma bilansowa [w tys. PLN]		kapitał własny [w tys. PLN]		ROA [-]		ROE [-]		wartość księgowa spółki [w tys. PLN]	
	przed zmianami	po zmianach	przed zmianami	po zmianach	Przed zmianami	po zmianach	przed zmianami	po zmianach	przed zmianami	po zmianach	przed zmianami	po zmianach	przed zmianami	po zmianach
	1	0	0	- 61 063	61 063	679 290	740 353	221 821	282 884	0,0167	0,0153	0,0512	0,0402	221 821
2	0	0	- 61 063	61 063	689 027	750 090	228 211	289 274	0,0032	0,0030	0,0097	0,0077	228 211	289 274
3	0	0	- 24 736	24 736	714 673	739 409	297 282	322 018	0,0413	0,0400	0,0994	0,0918	297 282	322 018
4	0	0	- 23 287	23 287	788 271	811 558	303 555	326 842	0,0049	0,0048	0,0128	0,0119	303 555	326 842
5	0	0	- 23 288	23 288	901 185	924 473	311 508	334 796	0,0089	0,0087	0,0257	0,0239	311 508	334 796
6	0	0	- 23 227	23 227	886 907	910 134	326 365	349 592	0,0077	0,0075	0,0210	0,0196	326 365	349 592
7	0	0	- 24 741	24 741	922 263	947 004	265 849	290 590	0,0099	0,0096	0,0343	0,0314	265 849	290 590

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych spółki.

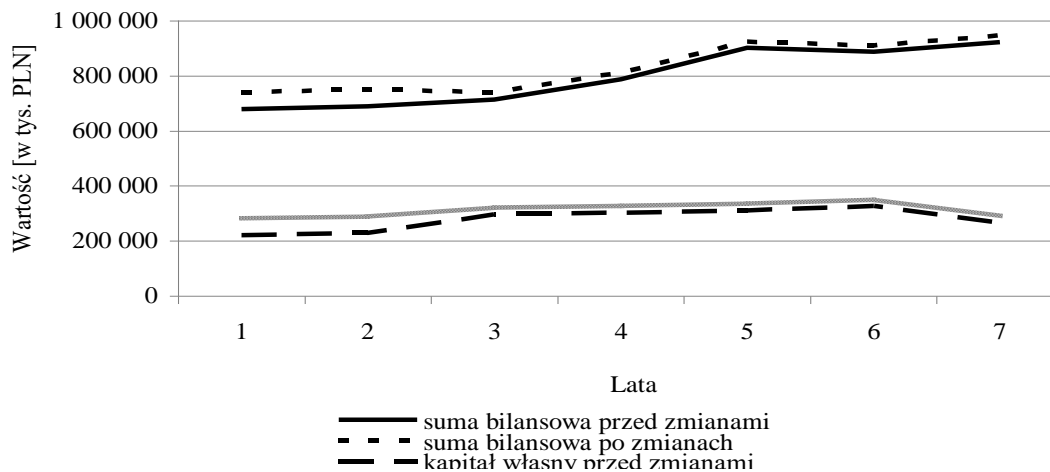
Mimo, że spółka nie wykazuje w badanym okresie należnych wpłat na kapitał podstawowy, to kluczowego znaczenia nabierają tu akcje własne. Wątpliwy i niepewny okazuje się pomysł dwulicowego spojrzenia właśnie na wartość akcji własnych. Zabieg przemieszczenia ich z kapitału do majątku rodzi konieczność zmiany znaku, w konsekwencji z analitycznego punktu widzenia przyrostu ich wartości o dwieście procent (tabela 5). Oczywiście jest, że czynność taka musi skutkować konsekwencjami w analizie finansowej. Przykładowo wartość akcji własnych w drugim roku przed zmianami wynosi –61.063.000 PLN, a po zmianach 61.063.000 PLN; wartość sumy bilansowej dla tego okresu przed zmianami równa się 689.027.000 PLN, a po zmianach 750.090.000 PLN; wartość kapitału własnego w tym samym czasie sięga przed zmianami 228.211.000 PLN, a po zmianach 289.274.000 PLN. W rezultacie rentowność majątkowa osiąga przed zmianami poziom 0,32%, a po zmianach spada do 0,30%; rentowność majątkowa spada z 0,97% przed zmianami do 0,77% po zmianach; rośnie wartość księgową spółki z 228.211.000 PLN przed zmianami do 289.274.000 PLN po zmianach.

W rzeczywistości finansowej podmiotu prawnego nie ma jednak realnych zmian. Podmiot ten zachowuje *status quo* i *sensu stricte* tę samą kondycję finansową. Badania empiryczne niosą odpowiedź na wcześniej zadane pytanie o porównywalność danych finansowych w kolejnych latach. Idąc dalej, jeżeli przedsiębiorstwo będzie sporządzać analizę bilansu ze stałą bazą (w której wykazano ujemne wartości kapitału, a przekształcone na dodatnie wartości majątku), to czy zostanie zachowana zasada ciągłości bilansowej?

Należy dostrzec, że zarówno wartość sumy bilansowej (czyli wartość całkowitego majątku, jak też wartość całkowitego kapitału) oraz kapitału własnego w ujęciu hipotetycznym jest wyższa (tabela 5) przy niezmienionym zysku netto (tabela 4) o tę samą wartość. Dzieje się tak choćby w czwartym roku, gdzie wartość sumy bilansowej jest wyższa w ujęciu hipotetycznym o 23.287.000 PLN; kapitału całkowitego równoważna wartości całkowitego majątku; wartość kapitału własnego w ujęciu hipotetycznym jest wyższa o 23.287.000 PLN; wartość zysku netto przed zmianami i po zmianach jest niezmienna i wynosi 3.882.000 PLN. Tendencja ta zachowana jest we wszystkich kolejnych latach (wykres 1). Dodatkowo na wykresie widać, że w pierwszych dwóch okresach różnica ta jest większa, a w kolejnych czterech zmniejsza się, utrzymując na bliskim sobie poziomie. Wynika to z niemal dwu i półkrotnie mniejszej wartości akcji własnych przed zmianami w tym czasie i niemal dwu i półkrotnie większej ich wartości po zmianach w tym samym czasie. W pierwszych dwóch latach wynosi –61.063.000 PLN, a według tych samych danych finansowych na bazie znowelizowanej podstawy prawnej 61.063.000 PLN. W kolejnych

latach oscyluje odpowiednio na poziomie rzeczywistym około $-24.000.000$ PLN, a na poziomie hipotetycznym konsekwentnie $24.000.000$ PLN.

Wykres 1. Graficzne zestawienie relacji zmian wartości sumy bilansowej i kapitału własnego przed i po zmianach

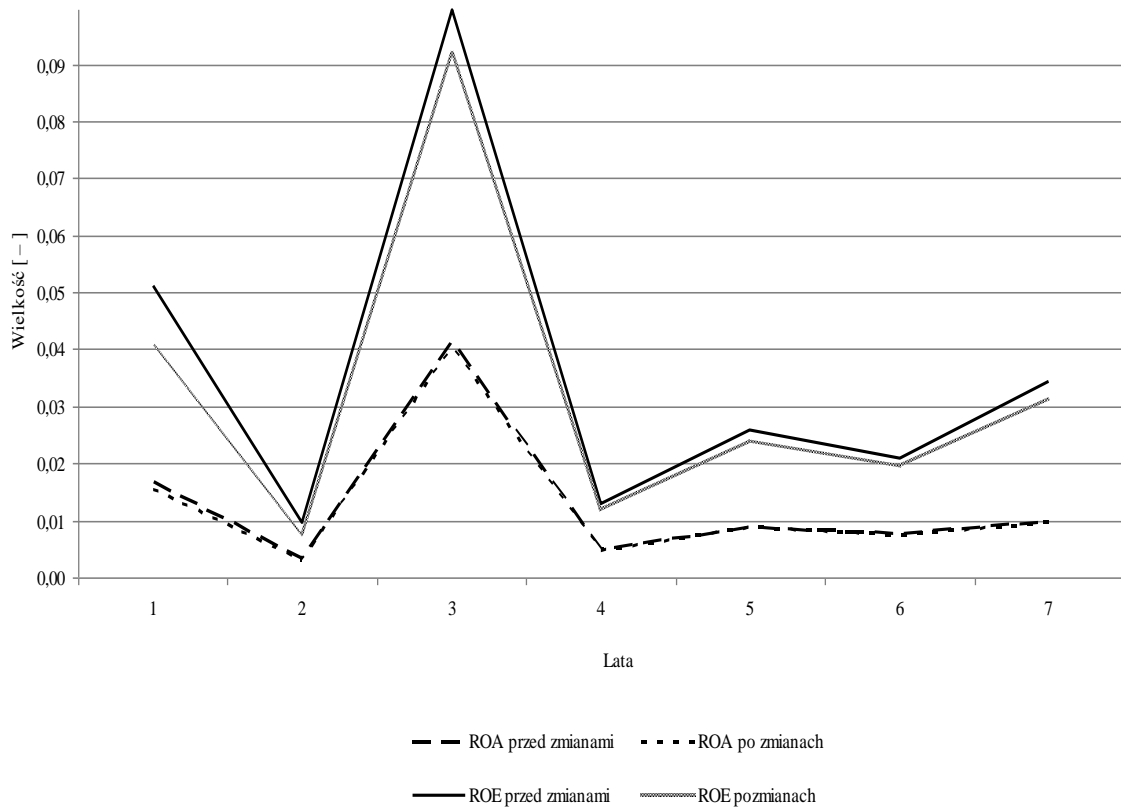

Źródło: opracowanie własne.

Celem zachowania czytelności, na wykresie przedstawiono jedynie relacje zmian wartości sumy bilansowej i kapitału własnego (wykres 1). Wartość księgową spółki (aktywów netto) pokrywa się bowiem z wartością kapitału własnego i jest tak samo wyższa po hipotetycznych zmianach jak przed zmianami.

Konsekwencją zmian wartości zarówno majątku, jak i kapitału własnego – przy niezmiętej wartości zysku netto – są zmiany wielkości indeksów rentowności (w niniejszym studium przypadku dla całego okresu w postaci zyskowności), tj. ROA i ROE (wykres 2). Dla przykładu można zauważyć to w szóstym roku, gdzie symulacja tempa zmian wartości majątku sięga 2,62% (z 886.907.000 PLN do 910.134.000 PLN), natomiast kapitału własnego 7,12% (z 326.365.000 PLN do 349.592.000 PLN), przy niezmiennym w tym czasie zysku netto 6.842.000 PLN. W następstwie maleją indeksy rentowności, tj. majątku całkowitego dla tego okresu o 0,02%, a kapitału własnego o 0,14%.

Doświadczalnie widać zatem, że mimo faktycznie tej samej sytuacji finansowej spółki może ona, na bazie zróżnicowanych jakościowo treści prawnych, generować odmienne informacje sprawozdawcze, w następstwie inne wielkości wskaźników wykorzystywanych w analizie finansowej.

Wykres 2. Graficzne zestawienie relacji zmian wielkości wskaźników ROA i ROE przed i po zmianach

Źródło: opracowanie własne.

Jest to logiczne, ze względu na przeniesienie treści finansowych do mierników efektywności. W tym kontekście należy spojrzeć na relację osiągniętego efektu do poniesionego nakładu. Rzeczywisty efekt w postaci zysku oczywiście zmienia się w kolejnych latach (tabela 4). W zderzeniu z hipotetyczną próbą jego wyznaczenia przed zmianami i po zmianach pozostanie on bez zmian, gdyż wydzielenie należnych wpłat na kapitał podstawowy i akcji własnych nie wpłynie ani bezpośrednio ani pośrednio na zysk netto przedsiębiorstwa. Zysk w swej istocie jest różnicą między osiągniętymi przychodami a poniesionymi kosztami.

Źródłem spadku rentowności należy wobec tego dopatrywać się we wzroście nakładu celem uzyskania efektu. Reorganizacja struktury sprawozdania finansowego skutkuje więc podniesieniem wartości majątku i kapitału własnego (tabela 5). Toteż znajduje to swoje odzwierciedlenie w efektywności. Formalnie (w ujęciu hipotetycznym), zwiększenie nakładu

przy zachowanym efekcie musi obniżać stopień efektywności. Tak też dzieje się w niniejszym studium przypadku. Zwiększenie hipotetycznej wartości całkowitego majątku i kapitału własnego przy niezmiennym zysku netto oznacza w rezultacie obniżenie rentowności majątkowej (ROA) i kapitałowej (ROE) (tabela 5, wykres 1, wykres 2), co zostało wykazane.

Dążąc do wyartykułowania tych różnic zaznaczono na wykresie odpowiednio liniami ciągłą i długą przerywaną rzeczywistą miarę, natomiast liniami kropkowaną i krótką przerywaną oznaczono skutki hipotetyczne zmian prezentacji informacji bilansowych.

Na wykresach nie eksponowano zachowania wartości księgowej przedsiębiorstwa, a to ze względu na tożsamą wartość aktywów netto i kapitału własnego.

Badania empiryczne ukazują w praktyce wpływ sposobu prezentacji informacji sprawozdawczych na możliwość diagnozowania stanu finansowego spółki. Zestawienia rzeczywistych danych finansowych (sporządzanych według przepisów obowiązujących do 2016 roku) i hipotecznych danych finansowych (sporządzanych za ten sam okres, na podstawie tych samych operacji, według przepisów obowiązujących od 2016 roku) potwierdzają brak porównywalności finalnych informacji finansowych. Zachowanie w kontekście analizy finansowej faktycznej porównywalności sprawozdań finansowych za lata 2015, 2016 i dalszych ze stałą bazą 2014 lub 2015 może stanowić dla podmiotów gospodarczych wyzwanie obrazujące wartość jakościową ewolucji polskiego bilansoznawstwa.

Wnioski

Powzięte w niniejszej pracy dociekania nad znaczeniem jakościowym adaptacji informacji bilansowych potwierdzają jego ścisły związek z szacowaniem pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Istnieje bowiem rozbieżność w określaniu tej adaptacji, a to ze względu na niejednakowy sposób kategoryzacji majątku i kapitału w świetle identycznej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa, ale na bazie nieidentycznych norm krajowego prawa bilansowego. W związku z tym można wysnuć, że:

- położenie finansowe jednostki zarobkowej jest silnie zdeterminowane jakością prawodawstwa,
- z założenia aktywa to majątek firmy, zaś pasywa to źródła jego finansowanie, co oznacza, że wątpliwe jest wzajemne przesuwanie ich pozycji bilansowych ze względów formalnych,

- fundamentalna zasada ciągłości obliguje spółki do porównywalności informacji bilansowych w czasie, co może być problematyczne w porównaniach z okresem 2015, 2016 i dalej,
- kategoryzacja pozycji bilansowych identyfikuje sumę bilansową, która ma kluczowe znaczenie w analizie finansowej,
- rozbieżności co do wartości majątku i kapitału w okolicznościach równorzędnej sytuacji ekonomicznej, ale na gruncie niejednorodnych norm prawnych budzi spore wątpliwości z punktu widzenia analizy finansowej,
- zamieszanie informacyjne dotyczące kalkulacji wartości majątku i kapitału wywołuje chaos informacyjny w odniesieniu do ich rentowności, tj. odpowiednio majątku i kapitału,
- niedawna reorganizacja struktury bilansu wpływa na podwyższenie wartości księgowej przedsiębiorstwa przy jednolitym jego potencjale ekonomicznym,
- bilansowy dyskurs informacyjny może pociągać za sobą negatywne konsekwencje przy ustalaniu kapitału pracującego, co może skutkować trudnościami w rzeczywistej ocenie płynności finansowej firmy.

Sformułowane obiekcje nie stanowią zapewne jedynych, które pojawią się w praktyce gospodarczej. Sygnalizują jedynie siłę wpływu jakości informacji sprawozdawczych na szacowanie pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Stanowiąc jednak mogą przyczynę do dyskusji nad kierunkiem przemian polskiego prawa bilansowego.

Podsumowanie

Założonym celem niniejszej pracy była identyfikacja jakości informacji sprawozdawczych w świetle niedawnej nowelizacji polskiego prawa bilansowego. Dokładniej, chodziło o diagnozę wpływu noweli na wartość poznawczą sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.

Realizacja celu odbyła się dwuetapowo. W pierwszej części podjęto badania teoretyczne, w drugiej empiryczne, wykorzystując przy tym metodę dedukcyjną.

Badania literaturowe ukazały rozwój, zmiany prezentacji informacji sprawozdawczych, poczynając od jego ustawowego zainicjowania w 1994 roku. Szczególną uwagę zwrócono na modyfikacje uchwalone w 2015 roku, ze skutkiem prawnym 2016 roku i dalej. Autor podniósł wątpliwość co do ciągłości, w konsekwencji porównywalności danych wejściowych do analizy finansowej przygotowanych na gruncie tych samych danych źródłowych, ale w oparciu o reguły przed zmianami legislacyjnymi i po nich.

Zaniepokojenie potwierdziły badania empiryczne. Okazało się bowiem, że adaptacja nowych informacji bilansowych nie jest tak jednoznaczna w kontekście szacowania pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Wykorzystując te same dane pobrane z praktyki gospodarczej, podjęto doświadczalną próbę symulacji kondycji firmy w oparciu o empiryczną próbę badawczą. Wyselekcjonowano ją z wykorzystaniem metody doboru celowego. W wyniku tego ustalono, że spółki kapitałowe wykazujące należne wpłaty na kapitał podstawowy i udziały (akcje) własne w myśl litery prawa będą wykazywać niespójne sprawozdawcze dane wejściowe do analizy finansowej. Finalnie, uzyskane wielkości i wartości wskaźników finansowych obrazujące ich położenie finansowe mogą być niejednoznaczne.

W przekonaniu autora, w tej sytuacji ustawa o rachunkowości, jako podstawowy akt normatywny polskiego prawa bilansowego, będzie wymagała doprecyzowania, celem zachowania ciągłości informacyjnej sprawozdań finansowych i ich porównywalności w czasie, zwłaszcza ze stałą bazą sprzed jej nowelizacji.

Bibliografia

1. Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2007.
2. Dudek J., *Nowelizacja ustawy o rachunkowości – z dużej chmury mały deszcz*, w: *Rachunkowość 2015*, „Rachunkowość”, Warszawa 2015, [dostęp 02.05.2016 r.].
3. Dudycz T., *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2005.
4. Gabrusewicz W., *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa 2005.
5. Nita B., *Metody wyceny i kształtowania wartości przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2007.
6. Nowak E., *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa 2014.
7. Rutkowski A., *Zarządzanie finansami*, PWE, Warszawa 2016.
8. Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015 poz. 1333).
9. Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591).
10. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz.U. 2000 Nr 113, poz. 1186).
11. Żyznowski T., *Roczne sprawozdanie finansowe za 2007 rok jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń*, w: „Zeszyty metodyczne rachunkowości”, nr 23 (215), dodatek nr 15, Gofin, Gorzów Wielkopolski 2007.